

Оксана ДУДЧЕНКО
(Ніжин)

Повноваження районної колегії при представнику Президента України в районі у першій половині 90–х років ХХ століття (за матеріалами Ніжинської районної державної адміністрації Чернігівської області)

Місцеві державні адміністрації є територіальними органами виконавчої влади загальної компетенції та становлять основу цієї гілки влади на місцях. Уперше в незалежній Україні інститут місцевих державних адміністрацій був запроваджений у 1992 р. Відповідно до Закону України “Про Представника Президента України” від 5 березня 1992 р. № 2167–ХІІ [1] Представник Президента України призначався головою місцевої державної адміністрації відповідно в області, містах Києві, Севастополі, районі, районі міст Києва і Севастополя. Зокрема, згідно з Указом Президента України від 23 березня 1992 р. був призначений Представником Президента України в Чернігівській області В.В. Мельничук [2]. Аналогічно призначалися представники Президента України в районах – Указом Президента України від 9 квітня 1992 р. “Про призначення представників Президента України в районах Чернігівської області” в Ніжинському районі Представником Президента України був призначений І.В. Дяченко [3].

Правові засади діяльності місцевих державних адміністрацій регламентувалися Указом Президента України “Про Положення про місцеву державну адміністрацію” від 14 квітня 1992 р. [4]. Згідно із зазначеним Указом державна виконавча влада в областях, містах Києві та Севастополі, районах, районах міст Києва і Севастополя здійснювалася місцевими державними адміністраціями – обласними, Київською та Севастопольською міськими, районними, районними в містах Києві та Севастополі, що утворювалися представниками Президента й підпорядковувалися Президенту та Кабінету Міністрів України. Згідно з розпорядженням Представника Президента в Ніжинському районі І.В. Дяченка від 12 травня 1992 р. № 8 Ніжинська районна державна адміністрація (далі – РДА) визнавалася правонаступником виконавчого комітету Ніжинської районної Ради народних депутатів щодо прийнятих ним рішень, узятих зобов’язань і покладених на нього законодавством обов’язків у тій їх частині, які не суперечили Закону України “Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування” [5]. Всі працівники, які працювали у виконкомі районної Ради народних депутатів звільнялися з посад у зв’язку з переводом на роботу в районну державну адміністрацію [6].

Створення колегій при Представнику Президента України передбачалося Указом Президента України “Про внесення змін і доповнень до Положення про місцеві державні адміністрації” від 24 липня 1992 р. [7]. Варто зазначити, що діяльність колегій місцевих державних адміністрацій не була предметом спеціального дослідження в сучасній юридичній науці. Загальні засади створення та функціонування колегій місцевих органів виконавчої влади розглядалися в працях сучасних учених-правників, зокрема А.М. Колодія, А.Ю. Олійника, Н.Р. Нижник, В.О. Демиденка, В.С. Калиновського,

В.А. Яцюка, В.І. Тимцуника, В.О. Величка та О.С. Конопцева [8] й інших. Одночасно, особливої уваги заслуговують проблеми визначення повноважень колегій місцевих державних адміністрацій. В даному дослідженні спробуємо проаналізувати повноваження колегій місцевих держадміністрацій на матеріалах районної колегії при представнику Президента в Ніжинському районі Чернігівської області в 90–х роках ХХ ст.

Відповідно до ст. 19 Положення про місцеву державну адміністрацію від 14 квітня 1992 р. зі змінами та доповненнями (далі – Положення) Представник Президента України в області, містах Києві та Севастополі, районі, районі у містах Києві та Севастополі створював відповідно обласну, міську, районну колегію, яку він-таки очолював. Колегія при Представникові Президента України була консультативно-дорадчим органом і створювалася у складі перших заступників, заступників глави місцевої державної адміністрації, секретаря місцевої державної адміністрації, керівників органів, що входили до місцевої державної адміністрації, представників органів регіонального та місцевого самоврядування й інших державних і громадських органів і організацій. Здебільшого, колегія створювалася на строк повноважень Представника Президента України. Проте, цим Положенням не була врегульована ціла низка питань, у т.ч. такі важливі, як кількісний і персональний склад колегії, процедура проведення засідань колегії та їх періодичність, контроль за виконанням рішень колегії. Тому ці питання вирішувалися на місцевому рівні в порядку і в спосіб, передбачений розпорядженнями голови райдержадміністрації [9]. Розпорядженням Представника Президента в Ніжинському районі Чернігівської області від 26 серпня 1992 р. № 87 було створено районну колегію, яка була консультативно-дорадчим органом районної державної адміністрації [10].

Повноваження колегій місцевих органів виконавчої влади були визначені Указом Президента України “Про Положення про місцеві державні адміністрації” зі змінами від 24 липня 1992 р. Зокрема, на засіданнях колегії розглядалися питання економічного, соціального розвитку регіону, організації виконання актів законодавчої та виконавчої влади, місцеві екологічні програми та інші питання місцевого життя [11]. Розпорядження представників Президента України про утворення колегій, здебільшого, дублювали формулу повноважень, визначену в Положенні про місцеву державну адміністрацію (наприклад, розпорядження представника Президента України в Чернігівській області та розпорядження представників Президента України в Ніжинському та Прилуцькому районах Чернігівської області). На практиці ж обласні (районні) колегії розглядали значно ширше коло питань, ніж було визначено в Положенні про місцеву державну адміністрацію.

Визначити повноваження колегій місцевих державних адміністрацій можна шляхом аналізу протоколів їх засідань, зокрема, матеріалів діяльності колегій РДА Чернігівської області. Зокрема, на засіданнях колегій цих адміністрацій аналізувалися: заходи щодо стабілізації економіки районів, стан організації торгового обслуговування населення в осінньо-зимовий період, хід виконання в районі програми капітального будівництва і газифікації населених пунктів, організації ремонту сільськогосподарської техніки, виконання в районах земельної реформи, виконання комплексної програми соціальної перебудови сіл, стан і заходи зі зміцнення законності, правопорядку та безпеки в районах, стан екологічної обстановки в районах, стан медичного обслуговування населення та діяльність фельдшерсько-акушерських пунктів; хід виконання земельної реформи, стан торговельного обслуговування населення в умовах ринку; то-

що. На засіданнях колегії при представнику Президента України в області (районі) також обговорювалися такі питання: хід виконання в області програми капітального будівництва, передбаченої першочерговими заходами щодо захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; про організаторську роботу обласної спілки “Чернігівплодоовочпром” із заготівлі й закладенні на зимове зберігання плодоовочевої продукції та картоплі для забезпечення населення м. Чернігова; стан забезпечення області нафтопродуктами [12]. Водночас, чільне місце у діяльності колегій місцевих державних адміністрацій займало заслуховування звітів керівників управлінь і відділів адміністрації.

Також на засіданнях колегії розглядалися план роботи самої колегії та план діяльності місцевої державної адміністрації. Наприклад, на розширеному засіданні колегії при представнику Президента України в Чернігівській області за участю голів РДА, голів Чернігівського, Ніжинського, Прилуцького виконкомів міських рад народних депутатів та керівників обласних управлінь було розглянуто й обговорено план роботи обласної державної адміністрації [13].

Проблеми прийняття Конституції України неодноразово аналізувалися на засіданнях колегій місцевих державних адміністрацій. Так, на засіданні колегії при представнику Президента України в Чернігівській області в липні 1992 р. було обговорено питання про узагальнення пропозицій, які надходять під час усенародного обговорення проекту Конституції України. За результатами обговорення цього питання для подальшого його вивчення та аналізу в облдержадміністрації була створена робоча група [14].

Особлива увага в діяльності місцевих органів виконавчої влади була приділена екологічній обстановці в регіоні. Так, на засіданні колегії Ніжинської РДА 26 лютого 1993 р., обговоривши екологічний стан у районі, колегія виявила низку недоліків, зокрема, забруднені очисні споруди в Лосинівській районній лікарні; у певних селах погіршилася якість ґрунтової води; не завершилася розробка гранично-межових викидів на заводі м'ясо-кісткового борошна, в агробуді, заводоуправлінні будматеріалів; порушувалися вимоги дотримання природоохоронного режиму в кількох колгоспах району; практично не працювали очисні споруди на птахофабриці; охоронний режим у прибережних смугах річок порушували в кількох селах району тощо. В результаті обговорення на засіданні колегії цього питання, враховуючи складність екологічної ситуації і незадовільний санітарний стан на території району, РДА видала розпорядження, спрямоване на усунення визначених хиб [15].

Одним із основних питань, які розглядалися на засіданнях колегій місцевих державних адміністрацій, була проблема збереження законності й правопорядку та вживання заходів, спрямованих на запобігання злочинності на території юрисдикції відповідної держадміністрації. Наприклад, після обговорення питання про стан збереження власності та протипожежної безпеки на засіданні колегії при представнику Президента України в Ніжинському районі 27 квітня 1993 р., були схвалені скоординовані заходи, спрямовані на запобігання злочинності та на належну охорону громадського порядку [16]. Було передбачено, по-перше, проаналізувати стан злочинності й правопорушень на території сільських і селищної рад та поквартально обговорювати їх на сільських сходах, засіданнях виконкомів і зборах трудових колективів; по-друге, до 1 липня 1993 р. забезпечити повне виконання всіма зацікавленими особами розпорядження представника Президента України в Ніжинському районі “Про невідкладні заходи щодо запо-

бігання крадіжок із магазинів, кас колгоспів, радгоспів, установ і організацій, об'єктів дозвільної системи та їх пожежно-технічного зміцнення”; по-третє, включити представника відділу захисту економіки від злочинних посягань в комісію при РДА з видачі квот і ліцензій на вивіз за межі України сировини та продукції, а також у комісію з розподілу товарів на споживчі товариства райспоживспілки; по-четверте, провести профілактичну роботу серед населення з метою запобігання дорожньо-транспортних пригод і рекомендувати виконкомам порушити питання перед районною електромережею про освітлення аварійно-небезпечних ділянок вулиць і доріг у селах Вертіївці, Хвилівці, Крапивній, Талалаївці; по-п'яте, відновити діяльність громадських постів ДАІ в селах Лосинівці, Вертіївці, Крутах і активізувати роботу громадських державтоінспекторів та інші заходи. У заходах були відображені й інші важливі моменти з цих питань, визначено відповідальних за кожне конкретне доручення [17].

Особливу категорію населення району складали люди пенсійного та передпенсійного віку, інваліди, багатодітні та малозабезпечені сім'ї, відтак, питання їх соціального забезпечення неодноразово аналізувалося на засіданнях колегії при представнику Президента України. На засіданні колегії в Ніжинській РДА Чернігівської області у березні 1993 р. обговорювалися проблеми із затримкою виплати пенсій; обговорювалися негаразди з видачею ветеранам продовольчих пайків; аналізувалася діяльність в Ніжинському районі служби милосердя [18].

Основні напрямки реформування системи освіти України неодноразово обговорювалися на засіданнях колегій місцевих державних адміністрацій. Так, із метою всебічного розгляду та колективного вирішення основні питання освіти району обговорювалися на засіданнях колегії при представнику Президента України. У травні 1993 р. на засіданні колегії при представнику Президента України в Ніжинському районі обговорювалась робота районного відділу освіти. Зокрема, йшлося про дальший розвиток національної школи в районі, виконання Закону України “Про мови Української РСР” від 28 жовтня 1989 р., обговорювався стан кадрового забезпечення освітніх закладів району, аналізувалася якість учнівських знань, проблеми організації літнього відпочинку дітей тощо. За результатами розгляду даного питання було прийнято розпорядження представника Президента [19].

Варто зазначити, що чільне місце в діяльності обласних і районних державних адміністрацій займає питання контролю за виконанням делегованих повноважень органам місцевого самоврядування. Ці питання періодично розглядалися на засіданнях колегій відповідних органів. У Ніжинській РДА на засіданні в лютому 1994 р. розглядався стан виконання делегованих державою повноважень виконкомом Вертіївської сільської ради відповідно до ст. 42 Закону України “Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування”. Проаналізувавши стан виконання делегованих державою повноважень виконкомом указаної сільської ради та враховуючи всі виявлені недоліки в роботі виконкому Вертіївської сільської ради, колегія прийняла відповідне рішення. Ним, зокрема, цьому виконкому рекомендувалося: посилити контроль за використанням і охороною земель, рослинного і тваринного світу в межах, визначених законодавством; приймаючи певні рішення не допускати перевищення повноважень; навести порядок у розподілі відомчого житлового фонду; не допускати несвоєчасної реєстрації та порушення строків розгляду заяв громадян у земельних пи-

таннях; постійно контролювати ефективність використання земель і не приймати рішення щодо відведення земель без графічних проектів; забезпечувати регулярність звірок обліку громадян, які проживають на території Вертіївської сільської ради з даними паспортного столу [20].

Проблеми проведення весняних і осінніх польових робіт завжди є актуальними для керівників аграрного сектору області та району. Тому завжди перед початком і закінченням польових робіт ці проблеми обговорювалися на засіданнях обласних і районних колегій. Так, на черговому засіданні колегії при Представнику Президента України в Ніжинському районі у лютому 1994 р. обговорювалися підготовка та забезпечення проведення весняно-польових робіт [21]. Було зазначено, що обсяг весняно-польових робіт цього року збільшився через загибель посівів озимини від морозів на площі 7 тис. га, а також у зв'язку з незораною на зяб ріллею, що становило 16 тис. га. Скрутне становище з фінансами обмежувало можливості господарств у придбанні достатньої кількості пального, ремонті техніки, закупівлі запасних частин і паливно-технічних ресурсів, мінеральних добрив. При цьому, як зазначалося на засіданні колегії, певну роботу під час підготовки до весняних польових робіт у господарствах було проведено, зокрема, засипано й очищено достатню кількість насіння ярих зернових із урахуванням пересіву й підсіву озимини; з початку року вивезено 60 тонн органічних добрив; вівся бартерний обмін сільськогосподарської продукції на пальне; реставрувалася й ремонтувалася наявна техніка. Проте, низка господарств із ремонтом тракторів й інших сільськогосподарських машин зволікали, не відшукували резерви для прискорення цих робіт. Тож із метою усунення недоліків, пришвидшення підготовки техніки та забезпечення виконання всього комплексу весняно-польових робіт в оптимальні агротехнічні було прийнято відповідне розпорядження представника Президента в Ніжинському районі Чернігівської області, котрим доручалося: Генеральному директорові агрокомбінату “Ніжинський” В.М. Карпенку разом з відповідними службами і господарствами вжити невідкладні заходи щодо завершення підготовки до роботи в полі; відділу рослинництва цього ж агрокомбінату (керівник – В.П. Обідейко) встановити постійний контроль за станом озимих культур і багаторічних трав, урахуваючи їх загибель, внести відповідні зміни в структуру ярого клину; районному об'єднанню “Сільгоспхімія” (І.Ф. Сотник) забезпечити завезення в господарства району мінеральних добрив і засобів захисту рослин; відділу механізації агрокомбінату (О.В. Дейнеко), райагропостачу (В.Г. Квока) до 1 квітня 1994 р. забезпечити ремонт тракторів, ґрунтообробної та посівної техніки, створити необхідний резерв паливно-мастильних матеріалів на період польових робіт, організувати безперебійну і з повним дотриманням техніки безпеки роботи всіх механізмів, задіяних на посівній. Інспекції із заготівлі сільськогосподарської продукції (А.Ф. Нагорний), заготівельним і переробним організаціям (І.П. Старина, О.П. Костевський, С.П. Тарасенко, М.Г. Рубець) у найкоротший термін провести кампанію з укладення державних контрактів і держзамовлень на продукцію рослинництва; Центральній районній лікарні (Ю.М. Волянук) провести медогляд усіх працівників, що братимуть участь у роботах з отрутохімікатами; районному відділу внутрішніх справ (В.П. Хайлук) систематично перевіряти стан збереження матеріальних цінностей у господарствах. Контроль за виконанням даного розпорядження було покладено на Генерального директора агрокомбінату В.М. Карпенка [22].

З метою вдосконалення взаємодії між обласною та районними державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування в області традиційними стали щорічні звіти голів обласної, районних державних адміністрацій та рад про виконання річних програм соціально-економічного розвитку області, району на спільних засіданнях колегії держадміністрації. Так, на черговому засіданні колегії при представнику Президента України в Ніжинському районі обговорювалися підсумки роботи адміністрації в 1993 р. Зокрема, як доповів представник Президента І.В. Дяченко, основою роботи РДА була практична реалізація плану економічного і соціального розвитку. Загалом, робота РДА, як зазначалося на засіданні колегії, будувалася на принципах колегіальності, найбільш важливі питання розглядалися на засіданнях колегії, потім щодо кожного з питань приймалися відповідні розпорядження [23]. Наприклад, у 1993 р. в Чернігівській обласній державній адміністрації таких засідань відбулося 11, в Ніжинській райдержадміністрації – 12, в Прилуцькій – 14, в Ічнянській – 11 [24].

Таким чином, колегії при представниках Президента України відповідно в місті, районі та області були першим досвідом функціонування колегій як консультативно-дорадчих органів на місцевому рівні. Нормативно-правові акти, які регламентували діяльність колегій у зазначений період, визначали повноваження колегії лише в загальних рисах, що на практиці давало можливість представникам Президента України на власний розгляд визначати коло питань, які мали розглядатися на засіданнях колегії. Це, у свою чергу, призводило до того, що часто на засіданнях обговорювалися дрібні, другорядні питання, які не потребували колегіального вирішення. Наприклад, на засіданнях колегії при представнику Президента України в Чернігівській області 24 липня 1992 р. обговорювалися заходи в області, присвячені святкуванню Дня незалежності України, 3 вересня 1992 р. – про хід підготовки та порядок святкування 1300-річчя міста Чернігова [25] тощо.

Така система організації виконавчої влади на місцях проіснувала недовго. 3 лютого 1994 р. Верховна Рада України прийняла Закон України “Про формування місцевих органів влади і самоврядування” [26]. Відповідно до ст. 8 цього Закону, інститут місцевих державних адміністрацій та інститут Представників Президента України скасовувалися, а функції місцевих органів державної влади у повному обсязі знову переходили до обласних і районних рад. Пізніше припинили свою роботу і колегії як консультативно-дорадчі органи при Представниках Президента України. Наприклад, у Ніжинській РДА останнє засідання районної колегії при Представнику Президента України в Ніжинському районі відбулося 1 червня 1994 р. [27]. 28 червня 1994 р. був прийнятий Закон України “Про внесення змін і доповнень у Закон України “Про формування місцевих органів влади і самоврядування” [28], який знову надавав місцевим радам статус органів місцевого самоврядування, а функції державної виконавчої влади на місцях делегував головам відповідних рад і очолюваним ними виконавчим комітетам. Проте, в цьому нормативно-правовому акті вже не було згадки про колегії.

Відповідно до Конституційного договору “Про основні положення організації і функціонування державної влади та місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України” [29] від 8 червня 1995 р. між Президентом України і Верховною Радою України – створювалися місцеві державні адміністрації. На початку 1996 р. розпорядженнями голів РДА відновлюються колегії як консультати-

вно-дорадчі органи. Зокрема, в Ніжинській РДА розпорядженням її голови № 64 від 29 лютого 1996 р. “Про консультативно-дорадчі органи при голові районної Ради та державної адміністрації” створювалася колегія як консультативно-дорадчий орган [30].

Посилання

1. Закон України “Про Представника Президента в Україні” від 5 березня 1992 року № 2167–ХІІ // Відомості Верховної Ради України (далі – ВВРУ). – 1992. – № 23. – С. 335.
2. // Деснянська правда. – 1992. – 24 березня (№ 50 (24225)). – С. 1.
3. // Деснянська правда. – 1992. – 11 квітня (№ 59 (24234)). – С. 1; // Гарт. – 1992. – 15 квітня (№ 33 (12625)). – С. 1.
4. Указ Президента України від 14 квітня 1992 року “Про Положення про місцеву державну адміністрацію” № 252 // Збірник указів Президента України від 30.06.1992. – К., 1992. – № 2.
5. Поточний архів Ніжинської районної державної адміністрації (далі – ПА НРДА), ф. 272, оп. 1, спр. 1, арк. 22.
6. Там само, арк. 23.
7. Указ Президента України від 24 липня 1992 р. “Про внесення змін і доповнень до Положення про місцеві державні адміністрації” // Збірник указів Президента України від 30.09.1992. – К., 1992. – № 3.
8. *Колодій А.М., Олійник А.Ю.* Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 464 с.; *Нижник Н.Р., Дубенко С.Д., Плахотнюк Н.Г. та ін.* Органи державної влади в Україні: структура, функції та перспективи розвитку. – К.: ЗАТ “НІЧ ЛАВА”, 2003. – 288 с.; *Демиденко В.О.* Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні (у схемах). – К.: КНТ, 2007. – 289 с.; *Нижник Н.Р., Калиновський В.С., Тимцуник В.І., Яцюк В.А та ін.* Регіональна виконавча влада України: історія і сучасність. – К.: Секретаріат Кабінету Міністрів України, 2007. – 409 с.; *Величко В.О.* Організаційно-правові питання діяльності місцевої державної адміністрації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. – Х., 2001. – 209 с.; *Конотопцев О.С.* Концептуальні основи реформування територіальної організації державного управління: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01. – Х., 2003. – 207 с.
9. *Дудченко О.С.* Засади формування і діяльності колегій районних державних адміністрацій в Україні // Право України. – 2008. – № 6. – С. 138–143.
10. ПА НРДА, ф. 272, оп. 1, спр. 2, арк. 48–49.
11. Указ Президента України від 14 квітень 1992 року...; Указ Президента України від 24 липня 1992 року...
12. Поточний архів Прилуцької районної державної адміністрації (далі – ПА ПРДА) за 1993 рік, папка “Розпорядження Представника Президента України в Прилуцькому районі Чернігівської області”, арк. 3; Поточний архів Чернігівської обласної державної адміністрації (далі – ПА ЧОДА), ф. 5036, оп. 1, спр. 48, арк. 17; Обговорено на колегії // Ніжинський вісник. – 1993. – 4 грудня (№ 137 (12835)). – С. 2; На принципах колегіальності. Звітує районна державна адміністрація // Ніжинський вісник. – 1994. – 5 лютого (№ 9 (12851)). – С. 1.
13. // Деснянська правда. – 1993. – 31 грудня. – С. 1.
14. // Деснянська правда. – 1993. – 28 липня (№ 105 (24280)). – С. 1.
15. Екологія вимагає уваги // Ніжинський вісник. – 1993. – 4 березня (№ 24 (12722)). – С. 1.
16. Щоб запобігти злочинності // Ніжинський вісник. – 1993. – 4 травня. – № 50 (12748)). – С. 1.
17. ПА НРДА, ф. 272, оп. 1, спр. 17, арк. 15–20.
18. Щоб не згаснув вогник надії // Ніжинський вісник. 1993. – 3 квітня (№ 36 (12734)). – С. 1.
19. Обговорено на Колегії // Ніжинський вісник. – 1993. – 4 червня (№ 63 (12761)). – С. 1.
20. Обговорено на колегії // Ніжинський вісник. – 1994. – 16 березня (№ 20 (12862)). – С. 1.
21. Весна–94. Як готуємось? // Ніжинський вісник. – 1994. – 19 березня (№ 21 (12863)). – С. 1.
22. Розпорядження представника Президента України в Ніжинському районі Чернігівської області // Ніжинський вісник. – 1994. – 23 березня (№ 22 (12863)). – С. 1.
23. На принципах колегіальності. Звітує районна державна адміністрація. // Ніжинський вісник. – 1994. – 5 лютого (№ 9 (12851)). – С. 1.
24. ПА ЧОДА, ф. 5036, оп. 1, спр. 48; ПА НРДА, ф. 272, оп. 1, спр. 17; ПА ПРДА, папка “Протоколи засідання колегії при представнику Президента України в Прилуцькому районі за 1993 рік”;

Поточний архів Ічнянської районної державної адміністрації, папка “Протоколи засідання колегії при представнику Президента України в Ічнянському районі за 1993 рік”.

25. ПА ЧОДА, ф. 5036, оп. 1, спр. 11, арк. 1, 5.
26. Закон України від 3 лютого 1994 року “Про формування місцевих органів влади і самоврядування” // ВВРУ. – 1994. – № 22. – С. 144.
27. ПА НРДА, ф. 272, оп. 1, спр. 26, арк. 66.
28. Закон України від 28 червня 1994 року “Про внесення змін і доповнень у Закон України “Про формування місцевих органів влади і самоврядування” // ВВРУ. – 1994. – № 26. – С. 217.
29. Конституційний договір “Про основні положення організації і функціонування державної влади та місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України” між Президентом України і Верховною Радою України від 8 червня 1995 року // ВВРУ. – 1995. – № 18. – С. 133.
30. ПА НРДА, ф. 272, оп. 1, спр. 45, арк. 91–92.

Євген КОВАЛЕНКО
(Ніжин)

Формування органів управління лісовим господарством Ніжинщини в добу окупації (1941–1943 роки)*

Розпочинаючи війну проти СРСР, німецькі нацисти мали на меті не лише ліквідацію політичного ладу та знищення більшовицької ідеології, але й перетворення східних територій, насамперед України, в аграрно-сировинний придаток німецького військово-промислового комплексу та джерело дешевої робочої сили. Особливе значення мали для Німеччини українські лісові ресурси.

Основні принципи економічної політики Третього Рейху на завойованих землях були визначені спочатку в “Ольденбурзі” – економічному розділі плану “Барбаросса”, а потім деталізовані у “Директивах із керівництва економікою у щойно окупованих східних областях” (“Зеленій папці” Г. Герінга). Про усвідомлення нацистським керівництвом важливості лісових ресурсів засвідчує факт, що організації лісового господарства та деревообробної промисловості на окупованих землях був присвячений особливий Додаток до “Зеленої папки”. В ньому, зокрема, зазначалося, що у прифронтовому тилу німецькі війська можуть використовувати потрібний для армії ліс, але в тиловому районі “використання лісу, пиломатеріалів і споживання дров потребує *суворої організації*” (курсив наш – *авт.*) [1].

Економічними питаннями у прифронтовому тилу займався спеціальний Східний економічний штаб при генерал-квартирмейстері головнокомандувача сухопутних сил. Лісове господарство за “Директивами...” мало підпорядковуватися особливій групі (управлінню) В штабу. В разі потреби спеціалісти групи В могли надсилатися до господарських інспекцій, що діяли в розташуванні кожної армії, та господарських команд, що діяли в розташуванні охоронних дивізій. Протягом усього періоду окупації військова зона України перебувала в зоні діяльності господарської інспекції “Дон–

* Публікація підготовлена в межах реалізації науково-дослідного проекту кафедри історії України Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя “Ніжин та Ніжинщина в період Другої світової війни”.